

Marcin Muszyński*

Sprawozdanie z IV Łódzkiej Konferencji Gerontologicznej z cyklu: „Refleksje nad starością”, pt. „Zmieniająca się starość – oblicza starości wczoraj, dziś i jutro”

Abstrakt

W artykule przedstawiono sprawozdanie z IV Łódzkiej Konferencji Gerontologicznej z cyklu „Refleksje nad starością” pod hasłem „Zmieniająca się starość – oblicza starości wczoraj, dziś i jutro”. Wydarzenie to, zorganizowane w 2025 roku przez Katedrę Andragogiki i Gerontologii Społecznej, Sekcję Gerontologii Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Stowarzyszenie Gerontologów Społecznych, stało się przestrzenią naukowej debaty nad szeroko pojmowanym zjawiskiem starości w perspektywie temporalnej.

Słowa kluczowe: konferencja, refleksje nad starością, Katedra Andragogiki i Gerontologii Społecznej, publikacje naukowe.

Report on the 4th Łódź Gerontological Conference from the Series “Reflections on Old Age”, entitled “Changing Old Age – The Faces of Ageing Yesterday, Today, and Tomorrow”

Abstract

The article presents a report on the 4th Łódź Gerontological Conference from the series “Reflections on Old Age” – “Changing Old Age – The Faces of Ageing Yesterday, Today, and Tomorrow”, organized in 2025 by the Department of Andragogy and Social Gerontology, the Gerontology Section of the Committee on Pedagogical Sciences of the Polish Academy of Sciences, and the Association of Social Gerontologists. The conference pro-

Artykuł otrzymano: 19.08.2025; akceptacja: 29.08.2025.

* Uniwersytet Łódzki.

vided an opportunity for scholarly debate on the broadly understood phenomenon of old age within a temporal perspective.

Keywords: conference, reflections on old age, Department of Andragogy and Social Gerontology, scientific publications.

W dniach 25–26 lutego 2025 roku pracownicy Katedry Andragogiki i Gerontologii Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego wraz z Sekcją Gerontologii Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Stowarzyszeniem Gerontologów Społecznych zorganizowały w Łodzi IV Łódzką Konferencję Gerontologiczną z cyklu „Refleksje nad starością” pt. „Zmieniająca się starość – oblicza starości wczoraj, dziś i jutro”. Wcześniejsze edycje tej konferencji odbyły się w następujących latach: pierwsza w 2014 roku pt. „Obiektywny i subiektywny wymiar starości”, druga w 2016 roku pt. „Starość w nurcie życia” i trzecia w 2018 roku pt. „Być i stawać się w starości” (KAIiGS 2025). Rezultatem tych spotkań naukowych było powołanie do życia serii wydawniczej „Refleksje nad starością” (Muszyński 2020). Do tej pory ukazały się trzy tomy nakładem Uniwersytetu Łódzkiego. Pierwsze dwa zredagowane zostały przez Elżbietę Dubas i Marcina Muszyńskiego – *Obiektywny i subiektywny wymiar starości* (2016) oraz *Starość w nurcie życia* (2019). Ostatni tom, autorstwa Elżbiety Dubas, został wydany w 2024 roku pt. *Humanistyczny obraz starości. Przesłanki dla gerontologii humanistycznej*.

W konferencji, której dotyczy sprawozdanie, wzięło udział ponad 55 przedstawicieli ze świata nauki oraz praktyków afiliowanych przy niemal 30 różnych ośrodkach z całej Polski. Wśród uczestników byli także reprezentanci fundacji, przychodni rehabilitacyjnych, zakładów karnych oraz czasopism dedykowanych seniorom. Problematyka konferencji koncentrowała się wokół zagadnień związanych ze starzeniem się i doświadczaniem starości w jego różnych wymiarach – jednostkowym, społecznym, kulturowym i historycznym. Poruszano zagadnienia związane z miejscem i pracą, postawami i rolami, pomocą, opieką i wsparciem, zadaniami rozwojowymi, płciowością i decyzywnością, przygotowaniem do starości i aktywizacją oraz wyzwaniami w starości.

Podczas konferencji można było nabyć publikacje Wydawnictwa WiR dotyczące ćwiczeń i materiałów do rehabilitacji umysłowej osób dorosłych, przydatne w terapii afazji, choroby Alzheimer’a, zespołów otępiennych, demencji, udaru mózgu czy innych chorób neurodegeneracyjnych.

Obrady otworzyła przewodnicząca Komitetu Naukowo-Organizacyjnego Konferencji prof. dr hab. Elżbieta Dubas (Uniwersytet Łódzki), która powitała przybyłych gości – przedstawicieli władz dziekańskich Wydziału Nauk o Wychowaniu UŁ i poszczególnych uczelni, reprezentantów otoczenia społecznego, doktorantów oraz studentów UŁ – a następnie wprowadziła w problematykę obrad. Z ramienia Stowarzyszenia Gerontologów Społecznych głos zabrał dr hab. Artur Fabiś, prof. Akademii

WSB, który pełni także funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Exlibris Biblioteka Gerontologii Społecznej”. W części powitalnej wystąpiła także Dziekan Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, dr hab. Alina Wróbel, prof. UŁ, która uroczystie otworzyła konferencję i życzyła zebranych owocnych obrad.

W ramach pierwszej sesji plenarnej, poprowadzonej pod przewodnictwem dr. hab. Małgorzaty Halickiej, prof. UwB, oraz prof. dr hab. Elżbiety Dubas, wygłoszone zostały cztery referaty. Wystąpienie inauguracyjne konferencję wygłosiła dr hab. Małgorzata Halicka, prof. Uniwersytetu w Białymstoku, która w referacie pt. *Polscy seniorzy o starości i jej doświadczaniu w badaniach PolSenior2* skoncentrowała się na omówieniu ogólnopolskich badań PolSenior2 przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie badawczej osób w wieku od 60 do 106 lat. Badania obejmowały swoim zasięgiem trzy obszary – stan zdrowia starszych Polaków, ich sytuację społeczno-ekonomiczną oraz jakość życia. Prelegentka skupiła uwagę słuchaczy na zagadnieniach związanych z przemocą w stosunku do osób starszych. To właśnie za tę problematykę odpowiedzialna była w omawianym projekcie Autorka wraz ze swoimi współpracownikami.

W nieco odmiennym tonie głos zabrał dr hab. Marek Niezabitowski, prof. PŚ, który w swoim referacie pt. *Odrębność społeczna ludzi starszych – wybrane przejawy i konteksty w ujęciu socjologicznym* przedstawił socjologiczne teorie dotyczące odrębności społecznej i kulturowej osób starych. Omówiona została teoria subkultury starości Arnolda M. Rose’a, jej badawcza ilustracja autorstwa Arlie R. Hochschild, a także koncepcja dystansu międzypokoleniowego Margaret Mead. Prelegent ukazał też czynniki powstawania subkultury seniorów kształtujące poczucie odrębności osób starych na tle innych grup wiekowych.

Kolejny głos zabrała dwójka uczonych z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach – prof. dr hab. Sławomir Chrost oraz dr hab. Agata Chabior, prof. UJK. Celem ich wystąpienia, zatytułowanego *Pasje w życiu przedstawicieli pokolenia „bb”, „x” i „z”*, było przedstawienie rodzajów pasji realizowanych przez przedstawicieli wybranych przez nich pokoleń, określenia motywów ich podjęcia, jak i wyodrębnienia różnic międzypokoleniowych w odniesieniu do realizowanych pasji.

Jako ostatnia w pierwszej sesji plenarnej wystąpiła prof. dr hab. Elżbieta Dubas, która w referacie pt. *Starość wczoraj, dziś i jutro – ponadczasowe aspekty gerontologii humanistycznej* zaprezentowała główne zakresy gerontologii humanistycznej z odniesieniem do aspektów, które mają lub mogą mieć ponadczasowy charakter. Przewodnim wątkiem swojej refleksji autorka uczyniła kategorię starości, która jej zdaniem jest zmienna i zarazem uniwersalna.

Obrady popołudniowe odbyły się w pięciu trwających równolegle sekcjach tematycznych. W pierwszej, dotyczącej miejsca i pracy w starości, wystąpiło czterech prelegentów. I tak Marcin Muszyński (Uniwersytet Łódzki) poruszył kwestie teoretyczno-metodologiczne związane z sytuowaniem się badacza w polu badań nad starością i starzeniem się. Katarzyna Ziomek-Michalak (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) nawiązała do koncepcji wielopokoleniowych form zamieszkania w przestrzeni miejskiej. Anna Przygoda (Uniwersytet

Jana Kochanowskiego w Kielcach) zaprezentowała rezultaty badań pilotażowych nad stylami życia seniorów, a Hanna Kądziołka-Sabanty (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) omówiła ideę zarządzania wiekiem oraz rozwój zawodowy osób powyżej 50. roku życia.

Druga sekcja poświęcona została rolom w starości i postawom wobec niej. Jako pierwsi wystąpili Jacek Łukasiewicz oraz Wiesław Kowalski (Lubelska Akademia WSEI). Przedstawili oni wyniki badań dotyczących postaw wobec polskich i białoruskich seniorów. W podobnym tonie głos zabrała Joanna Gregorczyk-Proszicka (Uniwersytet w Białymstoku), która opowiedziała o rolach dziadków i jakości ich relacji z wnukami. Z nieco innej perspektywy, bo z perspektywy fotografii, o rolach osób starszych zaznajomiła uczestników konferencji Kornelia Kordiak (Uniwersytet Wrocławski). Jako ostatni swoje wystąpienie wygłosił Krzysztof Czykier (Uniwersytet w Białymstoku), który przedstawił wyniki międzynarodowych badań porównawczych dotyczących postrzegania pokolenia dziadków jako osób znaczących.

Kolejna sekcja tematyczna dedykowana była opiece, pomocy i wsparciu w starości. Prelegenci skupili się na takich zagadnieniach, jak: *bon senioralny* wraz z instrumentami polityki społecznej związanej z obszarem zabezpieczania potrzeb opiekuńczych realizowanych na rzecz niesamodzielnych osób starszych (Rafał Iwański – Uniwersytet Szczeciński), życie w długowieczności i stopień zadowolenia z długiego życia, a także pojawiające się w związku z tym problemy (Anna Janowicz – Uniwersytet WSB Merito w Gdańsku), badania, w których młodzi dorośli podejmują się opieki nad swoimi dziadkami (Martyna Karwińska – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) oraz doświadczania przez nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przemocy domowej ze strony swoich podopiecznych (Anna Szafranek – Uniwersytet w Białymstoku).

Zadania rozwojowe w starości to hasło wywoławcze czwartej sekcji tematycznej, w której poruszone zostały kwestie związane z dobrostanem ludzi starych, rozpatrywane z punktu widzenia geragogiki jako subdyscypliny pedagogicznej (Anna Leszczyńska-Rejchert – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), sposobami przezwyciężenia kryzysu ostatniej fazy życia i skierowania się ku integracji (Jadwiga Kwiek – „Gazeta Senior”), poszukiwaniem uwarunkowań realizacji zadań rozwojowych seniorów (Marlena Duda – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) oraz wskazywaniem na możliwości wykorzystania ciekawości jako silnego czynnika motywującego w zajęciach aktywizacyjnych seniorów (Marlena Kilian – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Ostatnia w tym dniu sekcja tematyczna, zamykająca obrady, poświęcona została psychologicznemu wymiarowi starości. Anna Gutowska (Uniwersytet Łódzki) omówiła zjawisko wielochorobowości w podeszłym wieku, w tym współwystępowania zaburzeń depresyjnych z innymi chorobami/zaburzeniami. Lidia Szyszkowska-Bublewicz (Akademia WSB Dąbrowa Górnicza) w swoim wystąpieniu wskazywała na źródła, objawy lęków u seniorów i sposoby radzenia sobie z nimi. Natomiast

Małgorzata Paplińska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) poruszyła zagadnienie niepełnosprawności sensorycznej wśród osób starszych oraz omówiła potrzeby i oczekiwania w zakresie poprawy funkcjonowania wzrokowego seniorów.

Pierwszy dzień konferencji zakończył się uroczystą kolacją, podczas której uczestnicy mieli okazję do integracji i kontynuowania rozpoczętych dyskusji w mniej formalnej atmosferze.

Kolejny dzień rozpoczął się warsztatem poprowadzonym przez Aleksandrę Załustowicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), który w całości poświęcony został wykorzystaniu nowoczesnych technologii w pracy z osobami w wieku senioralnym z deficytami neurologicznymi. W ramach warsztatu uczestnicy mieli okazję zapoznać się z szeregiem urządzeń, oprogramowaniem, a także aplikacjami na urządzenia mobilne wspierającymi proces terapii osób z zaburzeniami o typie afazji.

W sesji przedpołudniowej zaplanowane zostały trzy równoległe sekcje tematyczne. Pierwsza poświęcona była płciowości i decyzyjności w starości. I tak Arkadiusz Wąsiński wraz z Jakubem Fabisiem (Uniwersytet Łódzki) wygłosili referat poświęcony decyzyjności w perspektywie autokreacji. Sławomir Szczurek ze Szkoły Doktorskiej (Uniwersytet Śląski) zwrócił uwagę na miejsce i pozycję starszych kobiet w codziennym życiu społecznym. Alicja Przepiórska-Ułaszewska (Fundacja Via Salutis) poruszyła zagadnienie kobiecości w wieku senioralnym. Z kolei Karolina Karpińska (Akademia WSB Dąbrowa Górnicza) mówiła o wynikach badań własnych nad troskami samotnych starszych kobiet posiadających zwierzęta domowe.

W drugiej sekcji tematycznej koncentrowano się wokół tematu związanego z przygotowaniem do starości i aktywizacją osób starych. Wśród poruszanych wątków znalazły się takie, które dotyczyły zjawiska „srebrnych influencerów”, sposobów budowania przez nich społeczności online oraz korzyści płynących z cyfrowej aktywności w późnej dorosłości (Justyna Sztobryn-Bochomska – Uniwersytet Łódzki). Przedstawiono zalety tworzenia programów wspomagających aktywność seniorów na przykładzie działalności Centrum Inicjatyw Senioralnych (Renata Konieczna-Woźniak – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Zaprezentowano wstępne wyniki z badań dotyczących postrzegania starości i przygotowania się do tego etapu życia (Natalia Głódź – Uniwersytet w Białymstoku).

W ostatniej sekcji pojawiły się tematy związane z szeroko rozumianymi wyzwaniami (w) starości. I tak ukazano, jak sztuka filmowa może przyczynić się do pogłębiania refleksji nad starością i przygotować do różnorodnych doświadczeń trzeciego i czwartego wieku (Joanna Golonka-Legut – Uniwersytet Wrocławski), zwrócono uwagę na zjawisko pominiętego pokolenia (Joanna Borowik – Uniwersytet w Białymstoku) i rosnący odsetek osób w wieku senioralnym w populacji więziennej (Agata Szwech – Akademia Kujawsko-Pomorska), omówiono współczesne osiągnięcia nauki spowalniające proces starzenia się oraz ich wpływ na jakość życia seniorów (Elżbieta Woźnicka – Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego).

Drugiej sesji plenarnej przewodniczyli prof. dr hab. Krzysztof Szmidt oraz dr hab. Artur Fabiś, prof. WSB. Tutaj podobnie jak podczas pierwszej sesji plenarnej wygłoszone zostały cztery referaty. Jako pierwszy głos zabrał dr hab. Piotr Szukalski, prof. UŁ, który przedstawił długookresowe obserwowane i prognozowane zmiany liczby osób w wieku 90 lat i powyżej w Polsce. Wyjaśnione zostały przyczyny tych zmian z perspektywy demograficznej. W dalszej kolejności uczestnicy konferencji mogli wysłuchać wystąpienia prof. dr hab. Krzysztofa Szmidta, poświęconego dylematowi związanemu z wielowiekowym mitem głoszącym związek pomiędzy mądrością a starością. Poddany w wątpliwość został gerontologiczny kanon wskazujący na mądrość jako funkcję wieku. Z kolei dr hab. Ewa Małgorzata Szepietowska, prof. UMCS, omówiła wyniki badań własnych nad determinantami wybranych aspektów kondycji poznawczej osób w wieku powyżej 60. roku życia. Przedstawiła wpływ edukacji, a także liczbę przepracowanych lat oraz aktywności na sprawność poznawczą badanych osób. Całość konferencji zwieńczona została wystąpieniem dr hab. Artura Fabisia, prof. WSB, poświęconym badaniom epistolarnym opartym na analizie korespondencji, głównie listów z przesłaniem seniorów do młodszych generacji.

Kolejna konferencja z cyklu „Refleksje nad starością” dobiegła końca. Zamknięcia i podsumowania dokonała prof. Elżbieta Dubas, która podziękowała wszystkim uczestnikom za przybycie i czynny udział w spotkaniu. Niepowtarzalna atmosfera dialogu, życzliwości, otwarcia i merytorycznej rzetelności sprawia, że konferencja gerontologiczna zorganizowana przez środowisko łódzkich gerontologów na długo pozostanie w pamięci jej uczestników.

Bibliografia

- Dubas E. (2024) *Humanistyczny obraz starości. Przesłanie dla gerontologii humanistycznej*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, <https://doi.org/10.18778/8331-387-0>.
- Dubas E., Muszyński M. (red.) (2016) *Obiektywny i subiektywny wymiar starości*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Dubas E., Muszyński M. (red.) (2019) *Starość w nurcie życia*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Muszyński M. (2020) *Konferencje gerontologiczne z cyklu „Refleksje nad starością”*, „Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne (NOWIS)”, nr 10(1), s. 254–256, <https://doi.org/10.18778/2450-4491.10.18>.

Źródła internetowe

- KAiGS (2025) *Konferencje naukowe (Gerontologiczne)*, <https://www.uni.lodz.pl/kaigs> (dostęp: 18.08.2025).

O Autorze

Marcin Muszyński – doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Łódzkiego. Od 2004 roku zatrudniony w Katedrze Andragogiki i Gerontologii Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego. Obecnie pracuje na stanowisku profesora uczelni. W latach 2010–2012 pełnił rolę zarówno kierownika, jak i uczestnika w międzynarodowych projektach poświęconych gerontologii edukacyjnej. Jest członkiem Akademickiego Towarzystwa Andragogiczne, członkiem założycielem Stowarzyszenia Gerontologów Społecznych oraz Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego. Autor opracowań z dziedziny andragogiki i gerontologii społecznej. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół teoretyczno-metodologicznych podstaw gerontologii społecznej oraz teorii uczenia się osób dorosłych. Zastępca Redaktora naczelnego czasopisma „Exlibris Biblioteka Gerontologii Społecznej” oraz „Narrative Works”. Posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie prowadzenia indywidualnych sesji coachingowych, a także wspierania par i małżeństw w radzeniu sobie z konfliktami i przezwyciężaniu problemów. Ukończył studia z zakresu coachingu profesjonalnego oraz kursy terapii metodą Gottmana. Swoją wiedzę i umiejętności na co dzień wykorzystuje w pracy z klientami w Akademickim Centrum Wsparcia Uniwersytetu Łódzkiego.

Marcin Muszyński – habilitated doctor, professor at the University of Lodz. Since 2004 he has been working at the Department of Andragogy and Social Gerontology at the University of Lodz. He is currently employed as a university professor. Between 2010 and 2012, he served both as a coordinator and a participant in international projects dedicated to educational gerontology. He is a member of the Academic Society for Andragogy, a founding member of the Association of Social Gerontologists, and a member of the Polish Gerontological Society. He is the author of numerous works in the fields of andragogy and social gerontology. His research interests focus on the theoretical and methodological foundations of social gerontology as well as theories of adult learning. He is a deputy editor-in-chief of the journals “Exlibris Social Gerontology Journal” and “Narrative Works”. He has many years of experience conducting one-on-one coaching sessions and supporting (married) couples in dealing with conflicts and incidents. He completed studies in professional coaching and Gottman therapy courses. He uses his knowledge and skills daily in his work with clients at the Academic Support Center of the University of Lodz.